

> Höra
hemma
om transpersoner

RFSL:s
STATEMENT
OM TRANS

Arawn; *Det var när jag insåg att man inte MÅSTE välja män utan kunde leva med kvinnor om man ville som jag kunde bli intresserad av män igen. På samma sätt känns det ok att vara kvinna nu när jag vet att det går utmärkt att vara man om man känner så.*

Jag uppfattas ofta som transvestit och det är en grupp jag kan identifiera mig med, även om jag gillar att blanda könsuttryck. Jag känner att jag transar hela tiden, oavsett hur jag är klädd. Att vara intergender är framförallt att komma undan det fasta rollspelet. Ingen kan säga vem jag ska tända på eller hur jag ska bete mig, för jag är inte bara man eller bara kvinna.

Jag har tur som kommit på saker om mig själv utan andras hjälp, andra tar sig aldrig upp. När man växer upp är det ingen som ifrågasätter att man är annat än heterosexuell eller lever upp till schablonen för det kön man ser ut som.

>vad är kön?

Att omedelbart kunna dela in varje människa i någon av kategorierna »man« eller »kvinna« är en så självklar drift hos oss människor att vi knappast tänker på det. Innan vi slår fast att det nyfödda barnet är friskt och »normalt« har vi konstaterat att det är en flicka eller en pojke. Det är inte så konstigt att vi genom hela våra liv förhåller oss till vad det innebär att vara en normal man eller kvinna.

Vad kön är finns inte något entydigt svar på. Att ha ett kön är att vara människa. Det är ett filter som vi uppfattar världen och möter människorna genom. Det är ett kroppsligt signum grundat på biologiska faktorer. En uppsättning koder för utseende och beteende. Kön är något som vi betraktar som utgångspunkt för vårt sätt att vara och det är något vi själva skapar.

Vi skiljer ofta mellan kön, könsroller och könsidentitet. Kön det fördisponerade som står skrivet i våra kroppar, medan rollerna är våra mer medvetna sätt att ge uttryck för kön. Egenskaper som »femininitet« eller »kvinnlighet«, och »maskulinitet« eller »manlighet«, är sådant som kommer till uttryck hos oss utifrån hur våra kroppar ser ut och hur de tolkas. Det finns ingen som kan säga hur kopplingen mellan vårt sätt att vara och biologiskt kön hänger samman utan varje tolkning bygger på färdiga föreställningar och förväntningar som vi läser in i vårt eget och andras beteende. Men det är

någonstans i skärningspunkten mellan våra kroppar och tolkningar av dem som vi upplever vår könsidentitet.

Att tillhöra ett kön kan innebära att dela erfarenheter av bemötande och uppfostran med en del av befolkningen i ett samhälle där kvinnlighet och manlighet definieras som två poler. Det kan också vara att uppleva sig särskilt hemma i de sociala koder som definierar ett specifikt kön utifrån samhällets normer. Det är två kriterier som långt från alltid sammanfaller hos en människa.

Forskningen har länge kämpat för att hitta koderna i våra kroppar för manligt och kvinnligt och förklaringar till att vi blir de vi blir. Idag vet vi att omöjligheten i att få grepp om en sån »kärna« hos individen inte är så mycket ett mysterium som en konsekvens av det oöverskådliga sätt som biologi och social anpassning samverkar i vår utveckling.

Även om vi blivit bättre på att se och acceptera det här komplexa förhållandet har vi svårt att frigöra oss från våra förenklade modeller för kön och dess funktion och betydelse. Istället för att se variation inom könen förhåller vi oss till idealiserade poler, där »kvinnlighet« och »femininitet« överensstämmer, liksom »maskulinitet« och »manlighet«. Den som faller alltför långt ifrån de här idealen hamnar lätt i ett könsligt vacuum, där man är mindre önskvärd, mindre »normal«, och i praktiken mindre värd som samhällsmedborgare. I ett sådant system har vi inget annat val än att anpassa oss, eller revoltera och acceptera

utanförskap. Att anpassa sig är att välja en plats där livet blir enklast, där man »passerar«.

För väldigt många människor innebär det att anta en könsroll som inte överensstämmer med den biologiska. För långt fler innebär det att den egna rollen måste utvidgas för att vi ska känna att vi får plats som oss själva. Hur mycket vi måste anpassa oss efter det givna beror på hur stor omvärldens ovilja är att acceptera oss, och i vilken utsträckning vi gör förväntningarna till våra egna ideal. När vi accepteras och får respekt för vår könsidentitet har vi större frihet att sätta oss upp mot förväntningar på vad som är ett »riktigt« beteende för oss som män och kvinnor.

I ett samhälle där vi blir allt mer medvetna om hur våra tolkningar av oss själva måste frikopplas från biologiskt kön finns det gott om utrymme att fundera över vilka vi är. Vi har större möjligheter och större förpliktelser; vi är inte längre av praktiska skäl hänvisade till våra könsroller. Hur mycket frihet detta än medför skapar det också oro och förvirring.

Samtidigt är det en nödvändig fas för alla människor, för att vi ska förstå och omskapa innebörden av vad det innebär att vara »kvinna« och »man«. Vi måste ständigt omförhandla rollerna och ifrågasätta nödvändigheten av dem, för att de ska ha någon mening för oss.

För att alla människor ska få plats och möjlighet till ett värdigt liv måste vi se att kön skapas från alla håll samtidigt och att våra definitioner aldrig riktigt sammanfaller.

Ingen människa är någonsin »bevis« för vad kön är, hon är bara ett uttryck för det bland många andra. Därför får vi inte lockas att kategorisera oss förbi våra individuella upplevelser, eller behandla faktiska människors upplevelser som »undantag«.

Om vi vill upprätthålla vårt juridiska tvåkönsystem måste vi vara beredda att omförhandla våra beslutsgrunder utifrån människors egna upplevelser av sig själva i ett samhälle i ständig förändring.

>vem är transperson?

Den som ifrågasätter sitt hemmahörande i den könskategori man från födseln sorterats in i, den som känner sig främmande för den könsroll man förväntas infoga sig i eller oförmögen att leva upp till förväntat beteende, kan sägas rymmas inom transpersonsbegreppet. En definition rymmer också dem som inte accepteras som »riktiga« män och kvinnor därför att de beter »fel« utifrån andras förväntningar.

Många människor upplever att kropp och könsidentitet är starkt sammankopplade och att det är outhärdligt när de inte sammanfaller. Andra upplever kraven på att kroppen ska överensstämma med ens könsidentitet som en absurditet och slåss för att få vara vilka de vill, oavsett juridiska identiteter och påbjudna könsroller.

Under transpersonsparaplyet faller

människor med lika skilda uppfattningar om vad kön betyder som hos alla andra. Bara för att man avviker från normen för förväntat beteende betyder det inte att man har en särskild »insikt« om vad kön är, eller en mindre traditionell syn på könsroller. Många provoceras av att människor hävdar en könsroll och inte förhåller sig fritt till den man sorterats in i på biologiska grunder. Men att vara transperson är varken uttryck för att det finns en »riktig« manlighet eller kvinnlighet, eller att vi som könsliga varelser »egentligen« är helt fria i förhållande till våra kroppar och roller.

Att anpassa sig till och identifiera sig med givna könsroller är inte detsamma som att se dem som essentiella. Först när vi får grundläggande respekt för vilka vi är får vi utrymme att utmana rollspelet och hitta oss själva bortom könsnormerna.

Det transpersonsbegreppet mest av allt belyser är det som vi alla ger uttryck för i någon mån, att gränsen mot »normalitet« när det gäller kön och könsuttryck är omöjlig att dra. De etiketter som tillkommit i kategoriserandet av människor som faller under tranparaplyet, som transsexuella och transvestiter, har långt från alltid något med egna individuella upplevelser av identitet att göra. Däremot synliggör de hur skilda aspekter av upplevelser av kön som konstituerar det vi kallar könsöverskridande.

>trans-termer

>heteronorm

Utgångspunkten att det enda rätta är att tända på, bli kär i och leva med en person av motsatt kön och att det finns sociala regler för vad som är kvinnligt och manligt som man måste rätta sig efter.

>HBT [homo/bi/trans]

Samlingsnamn för ickehetero-sexuella och transpersoner, myntat av RFSL.

>queer

Perspektiv som ifrågasätter föreställningar om att det finns sanningar om världen, om vilka vi är och hur vi bör leva.

>komma ut

Att berätta för andra att man inte är heterosexuell eller på identifierar sig med det kön eller den könsroll som omgivning tar för givet.

>transfobi

Rädsla för människor som uppvisar vad som uppfattas som könsöverskridande beteende.

>FTM / MTF

Beteckningar för könsöverskridandet hos transpersoner; »female-to-male« om män som biologiskt identifieras som kvinnor och »male-to-female« om kvinnor som identifieras som män.

>transition

Övergången från ett juridiskt kön till ett annat i en sk könsbytesprocess där man behandlas medicinskt och kirurgiskt och blir accepterad i en annan könsroll.

>pre-op/post-op

Beteckningar för en transsexuell person före resp efter könskorrigering. Först efter genomförd transition får man juridisk status som det »nya« könet, men upplevelsen av att tillhöra sitt kön är inte knuten till operationen utan lika stark hos pre-op som hos post-op transsexuella.

>sexualiteten

Sexualiteten är i hösta grad sammanflätad med vår könsidentitet. Men en människas könsöverskridande säger inte mer om hennes sexualitet än något annat. Heterosexuellt beteende är inbyggt i den kvinnliga och den manliga könsrollen och det är först när något avviker från könsmallen som vi ser den och har en upplevelse av vad det »är« att vara man eller kvinna. Heterosexualiteten är så självklar för oss att den inte uppfattas som en läggning utan ett »naturligt« tillstånd. Att uppfatta något som könsöverskridande är därför också att uppfatta någon som sexuell varelse på ett sätt som blir oroande och till och med stötande. På samma sätt ifrågasätter vi någons könsidentitet så snart vi blir varse hans eller hennes sexualitet som annan än den heterosexuella.

Transpersoner har alla möjliga sexuella läggningar, precis som alla andra. Riksförbundet för sexuellt likaberättigande inkluderar transpersoner i sin målgrupp eftersom de utgör en utsatt grupp i samhället på samma grunder som homo- och bisexuella. Många transpersoner har erfarenheter av att se sin sexualitet ur skilda perspektiv, av att ha accepterats och välkomnats i skilda kategorier beroende på hur ens kön har tolkats. Många har alltid haft samma upplevelse av sin sexualitet, bortom omvärldens föreställningar om hur läggning definieras utifrån juridiskt kön.

Transpersoner visar att kategoriseringen av sexuella läggningar på många sätt är godtycklig. Detta är något som oroar många

homo- och bisexuella som tillkampat sig rättigheter i samhället på grundval av att erkännas som »normala« män och kvinnor. För att bekämpa heteronormativa ideal måste kampen för allas rättigheter oavsett sexuell läggning och könsidentitet föras samtidigt och själva begreppet »normalitet« förkastas till förmån för människors variation.

>transgender

»Transgender« är hämtat från engelskan och översätts ordagrant »transpersoner« på svenska. Transgender [TG] används ibland på svenska ibland av människor som som upplever sin könsidentitet som överskridande den förenklade uppdelningen i man–kvinna. »Femininitet« och »maskulinitet« är egenskaper som vi upplever i skilda styrkor oavsett hur våra kroppar ser ut och kan förändras över tid och beroende av situation. De flesta har ingen önskan om att byta kön utan är tillfreds eller accepterar sina kroppar liksom de flesta människor i samhället, andra vill kanske operera bröst eller genomgå hormonbehandling för att kroppsligt närma sig det kön som man bäst, eller helst, passerar som. Många anser att den könliga identiteten inte alls är något man behöver få omvärldens bekräftelse för och man har rätt att vara det man vill, och att detta ska respekteras, utan att man behöver kompensera sin kropp eller sitt beteende. I Sverige ges bara

Honey; *Jag har nog mindre problem med min könsidentitet än de flesta människor – jag tviular aldrig eller känner mig osäker som kvinna. »Transperson« är något andra använder för att förstå, precis som att man kallar mitt sätt att vara för »könsöverskridande«. Att jag känner mig väldigt obekvämt med min kropp är en annan sak. Men det har betytt mycket att jag påbörjat hormonbehandling och jag hoppas få tid för operation inom något år. Alla vill väl att folk ska förstå och se en som man ser sig själv, men jag känner mig knappast mindre som kvinna hemma i joggingbyxorna än när andra bekräftar mig i en sexig outfit på festen.*

Det är klart att jag alltid kommer att ha en annan bakgrund än biologiska kvinnor. Men det är något som jag delar med massor av kvinnor, från andra kulturer och klassbakgrunder till exempel. Jag kommer alltid att dela och känna mig besläktad i ett utanförskap med människor som heller inte kan röra sig fritt, som homosexuella och icke-svenskar.

Johan; När jag gick i kyrkans barnstämman talade jag om för fröknarna att jag var Johan; kallade de mig något annat svarade jag inte. Men sen kom kraven på ordning och anpassning, redan i lekis och sen hela skoltiden. Det fanns ingen plats för mig, jag blev till ingen. Jag minns när jag långt senare stötte ihop med en gammal kyrkfröken som sa »Hej Johan!«, och hur ljuset tändes upp i mig, känslan av att vara sedd.

När jag inte fungerade längre och hamnade på psykiatrien insåg jag att det inte gick att blunda längre. Genom en terapeut kunde jag börja ta tag i det här med att min självbild inte stämde med den som samhället hade av mig. Nu har jag varit i könsbytesutredningen i mer än två år.

Jag kommer aldrig helt att passa in med andra män och det som förväntas. Med andra killar som är FTM känner jag mig särskilt besläktad, vi förstår varandra. Jag har inte gjort lumpen eller plockat isär mopeden eller lekt herren på täppan som många andra män. Men det finns så många saker med att växa upp bland kvinnor som verkligen har format mig på ett sätt som jag tycker är viktigt.

kirurgisk och medicinsk hjälp åt människor som är beredda att byta kön från ett till ett annat, och det finns ingen erkänd juridisk status annan än den av man eller kvinna. I många andra västerländska länder är det möjligt att få juridisk status som man eller kvinna på grundval av personligt val.

>transsexualism

Att vi inte »vet« vari könsidentiteten sitter hindrar oss inte från att uppleva när något inte stämmer. Att uppleva sitt jag fångat i en kropp som andra könsbestämt och behandlas därefter, kan vara en kränkande och out-
härdlig känsla. Transsexualism [TS] grundar sig i en djupt förankrad upplevelse av att inte höra hemma i den kropp man fötts med och i den identitet man tilldelats juridiskt. Många upplever detta tidigt, andra som en växande känsla, eller som en uppenbarelse som får bitarna i ett splittrat pussel att falla på plats.

Officiella uppgifter om hur många som är transsexuella varierar, men idag genomgår årligen 30–35 svenskar könsbyte, något fler man-till-kvinna [MTF] än kvinna-till-man [FTM]. Skillnaden kan bero på den större synlighet som transsexuella kvinnor har i samhället, men kanske också ha sin förklaring i den nolltolerans för vad vi uppfattar som »kvinnliga« uttryck hos människor i kroppar vi uppfattar som manliga. En annan tolkning är att människor fostrade i en manlig könsroll uppmuntrats till att ställa krav på ett annat sätt än de som fostrats inom

en kvinnlig roll, en erfarenhet man bär med sig oavsett vilket kön man identifierar sig som. Kirurgin för MTF transsexuella är också mer utvecklad idag än den för FTM.

»Transsexuell« är ett begrepp som människor förhåller sig väldigt olika till. För många markerar det bara övergångsstadiet i ett könsbyte, innan den juridiska identiteten överensstämmer med ens könsidentitet. Efteråt är man inte transsexuell utan man eller kvinna, och många vill helst bortse från sin transbakgrund som mest känns smärtsam och alienerande. Andra betraktar transsexualismen som del av en identitet man inte kastar av sig, eftersom man har en erfarenhet som man inte delar med biologiska män och kvinnor.

Inom psykiatri är transsexualism en diagnos som används för att fastställa om en individ ska berättigas sk transition, eller »könsbyte«. En sådan diagnos ställs utifrån hur stor betydelse en sådan process skulle ha för att individen ska känna sig tillfreds med sitt liv. Ett »könsbyte« berättigar till en ny juridisk status och syftar till att hjälpa individen att accepteras i sin könsroll. Genom hormonbehandling påverkas kroppsliga funktioner som hud och hårväxt, muskelmassa och underhudsfett. Man gör också kroppsliga ingrepp, som bröstoperationer och förändringar av könsorgan.

Ett könsbyte syftar inte till att förändra insidan på en människa, utan till att människor lättare ska passera i det kön man identifierar sig. Alla transsexuella genomgår inte könsoperation, men de flesta upplever det som lättare att leva med en kropp som

överensstämmer med den egna självbilden och man fått samhällets erkännande av den egna könsidentiteten.

Transsexualism är, likt många diagnoser som berättigar till samhällets stöd och kirurgiska ingrepp, inget sjukdomstillstånd. För att se könsbyte som en rättighet behöver man inte hänvisa till någon könets »naturlighet« eller att kropp och könsidentitet måste överensstämma. Snarare handlar det om att respektera människors upplevelser av sig själva, och om att ta ansvar för det rådande system där människor inte räknas fullt ut om de inte kan infogas i könsmallen.

Många ser könsbytesprocessen som en »skola« i stereotyp könsrolls beteende. Bedömningsgrunderna för transsexualism byggde länge på fastlagda föreställningar om manligt och kvinnligt för att avgöra något som bara kan vara en subjektiv upplevelse. Heterosexualitet betraktades länge som ett nödvändigt kriterium för att godkännas som »man« eller »kvinna«, vilket vi idag är förlegat; bland transsexuella är ungefär lika många homo-, bi- och heterosexuella som bland människor i allmänhet. I Sverige måste fortfarande människor som beviljas könsbyte genomgå sterilisering. Det kan tyckas märkligt i ett samhälle där vi kämpar mot alla föreställningar om hur kön avgör förmågan och rätten till föräldraskap.

Samhällets regler ändras i takt med att vi avtäcker förlegade föreställningar om vad kön är och börjar ställa krav på att få rättigheter som hela individer.

>transvestism

Många människor upplever en stark känsla av att den egna könsrollen är för trång, att man behöver en »balans« i uttryckandet av sin personlighet för att man ska känna sig som en hel människa. Det betyder inte att man känner sig »fel« i sin kropp, snarare att man har känslor och upplevelser av sig själv bortom det kön vi tillskriver kroppen. Genom att använda sig av de attribut och symboler som vi associerar till »kvinnligt« och »manligt« kan man locka fram reaktioner frånsig själv och från omvärlden som möjliggör en »förvandling« där man befrias från förväntningarna knutna till den vanliga könsrollen. I transvestismen [TV] vänds alltså det könsrollsspelet med sina trånga ramar till något befriande.

Transvestism upplevs och beskrivs på olika sätt av människor. För en del handlar det om att ibland få utlopp för känslor som inte kommer fram i vardagen, för andra är det något alltid närvarande. Ofta väljer man att uppträda i en annan könsroll endast i trygga privata sammanhang. Många lider av samhällsnormens begränsningar i tillåtet uppträdande och synen på transvestism som är något skamligt och konstigt, och lever i skräck för att bli »upptäckta« och de konsekvenser det skulle få för ens sociala och professionella liv.

Transvestism är mycket vanligt och förekommer i alla kulturer, samhällsklasser och kategorier genom hela den mänskliga historien och begränsas inte till kvinnor eller män. Det finns ingenting i människors

beteende eller utseende som säger om han eller hon transar eller inte, utan det kan gälla din granne, kollega eller en familjemedlem.

>intersexualism

Ibland faller intersexualism [IS] under transparaplyet, ibland inte. Anledningen till att det är så komplicerat är att intersexualism är ett tillstånd fastställt på biologisk grund, inte utifrån personlig upplevelse. Den som föds med ett tydligt intersexuellt tillstånd blir det undantag där »frisk«, »normal« och »pojke/flicka« plötsligt inte är tillämpbara, och vår oförmåga att hantera ett oklart kön blottläggs.

Enligt gängse definition är intersexualism en »avvikelse« genetiskt, hormonellt eller kroppsligt synligt från det som anses vara ett »normaltillstånd« hos människan. Det kan vara något som inte syns, som en annan kromosomuppsättning än den vanliga för män eller för kvinnor eller skillnad som rör inre organ, vilket kan påverka kroppens funktioner. Många intersexuella är aldrig medvetna om sitt tillstånd, eller får plötsligt reda på det när man söker hjälp för barnlöshet, eller vid ett kromosomtest.

Intersexualism betraktas som ett sjukdomstillstånd i de fall där exempelvis hormonell obalans gör att man behöver medicinering. Intersexualism diagnostiseras ofta utifrån utseendet på ett nyfött barns könsorgan, där skillnad mot normen för

>transhistoria

1907> *Begreppet »homosexualitet« används för första gången i Sverige i en recension av tysken von Kraft-Ebings bok Psycopathica Sexualis.*

1910> *Tyske forskaren Magnus Hirschfeld skapar begreppet »transvestit« av latinska orden »trans« [från-till] och »vestis« [kläder].*

1918> *Magnus Hirschfeld skapar begreppet »transsexuell« av de latinska orden »trans« [från-till] och »sexus« [kön].*

1930> *Första kända könsbytet genomförs i Tyskland.*

1949> *Amerikanske läkaren Harry Benjamin behandlar transsexuella patienter med hormonterapi.*

1952> *Christine Jørgensen genomgår vad som ofta kallats den första lyckade könskorrigering operationen.*

1962> *Klubben Transvestia bildas i Sverige, för transpersoner och olika sexuella minoriteter.*

1969> *Den 28 juni slår transpersoner och ickeheterosexuella tillbaka vid polis-trakasserier på baren Stonewall i New York. Upproret markerar födelsen av den moderna HBT-kampen.*

1972> *Som första land i världen erbjuder Sverige formell medicinsk och juridisk möjlighet för trans- och intersexuella att efter prövning få ny juridisk köns-tillhörighet. Behandling med hormonterapi och operationer startar.*

1985> *Föreningen Benjamin för transsexuella lämnar RFSL.*

2001> *Transpersoner inkluderas som en del av RFSLs målgrupp.*

Sara/Claes;

När man är omklädd för första gången på ett tag är det rena julafton. Det är en euforisk känsla, man stark och rädd samtidigt, som om något utsöndras.

I tonåren var jag övertygad i mitt huvud om att jag ville vara tjej. Men när jag äntligen vågade prata högt om mina funderingar löste sig många knutar. För mig handlar transvestism inte om att vara man eller kvinna utan om att locka fram manliga eller kvinnliga känslor. Men också det är förenklat; idag pratar jag hellre om att ha Sara- och Claes-känslor. De motsvarar olika drag hos mig. Hur jag ska uppfattas lämnar jag till betraktaren – du ingår inte min min upplevelse mig själv.

Många transor som talar om vikten av att »passera«. Det är ett otrevligt ord tycker jag, det säger att andra har rätt att avgöra vem du är. Du har ändå aldrig makt över vad andra människor uppfattar. I början tyckte jag det var okej att bli avslöjad men inte igenkänd, men idag tycker jag det är naturligt att bli sedd som transvestit för det är ju det jag är!

hur en slida eller en penis ska se ut är avgörande. I sådana fall är det vanligt att man »behandlar« av helt andra skäl än ohälsa; vi förutsätter helt enkelt att människor mår bäst av att ha könsorgan som överensstämmer med normen för det kön man identifieras inom.

Om ett intersexuellt tillstånd påverkar en människas könsidentitet är något att ta ställning till för var och en först när kropp och känsloliv utvecklats ordentligt. Oavsett om man som barn genomgått kirurgiska ingrepp och andra behandlingar för sin intersexualism, eller vuxit upp med könsorgan som skiljer sig från normen, har man erfårit ett annorlundaskap och omvärldens ifrågasättanden. Åsikterna om vilket som är att föredra skiljer sig åt, men idag står det allt mer klart att människors rätt att själva bestämma sådant som formar upplevelse av kön måste beaktas.

Många upplever att det intersexuella tillståndet har betydelse för identiteten och inte ska betraktas som ett misstag som ska korrigeras. Somliga väljer ändå att genomgå operationer senare i livet medan andra upplever det som något som hör till deras kroppar utan att underminera deras identiteter som män eller kvinnor. Åter andra känner att det gör dem till något mer, eller annorlunda från könsmallen som förutsätter ett val mellan att vara man eller kvinna.

Intersexualism visar att gränsen mellan könen är omöjlig att dra på ett entydigt sätt utifrån biologiska förutsättningar. I själva verket är vi alla variationer kroppsliga egenskaper på skalan av det vi kategoriserar som manligt–kvinnligt.

> drag

Könsöverskridande som scenkonst är en något som förekommit och fascinerat människor i alla tider. *Drag* handlar om att överdriva typiska karaktärsuttryck hos könsrollerna, genom utseende och beteende. En manlig roll kallas ofta »drag king« och den kvinnliga motsvarigheten »drag queen«. Den vanligaste formen är att den uppträdande antar en könsroll som skiljer sig från den egna, men en del gör också drag av den egna könsrollen, eller vandrar mellan båda, för att upplösa självklarheten i vilket kön som är det »äkta«. Att göra drag är att utmana sin egen förmåga att gå utöver det invanda beteendet och testa gränserna för den egna könsliga identiteten, men kan också vara ett sätt att synliggöra och få respekt för sidor som osynliggörs och undertrycks i vardagen.

Syftet med och »magin« i drag ligger i lösgörandet av det vi kallar »kvinnligt« och »manligt« från biologiskt kön, och övervinnandet av åskådarnas fördomar om hur kön och könsuttryck är kopplade. Det som många gånger i vår vardag väcker känslor av obehag blir något fascinerande och respektgivande och den som spelar med könsrollerna föremål för beundran och attraktion, längtan och identifikation. Scenen är ett rum för lek, men våra reaktioner är alldeles verkliga och vi bär dem med oss ut i vardagen.

Andy;

För mig är androgyniteten ett ideal, inte ett problem. Jag tror inte på fasta könsroller. Att vara androgyn är inte att vara könlös, det är att vara sig själv utan hänsyn till könsrollernas begänsningar. Jag vill förbli trans hela livet, för mig är det ett viktigt personligt ställningstagande. Det innebär att jag aldrig kommer att kunna smälta in någonstans och måste tänka på var jag rör mig, för människor kan vara farliga när dom blir oroade. Men jag slipper också omvärldens etiketter och frågor om min »läggning«; jag kan vara hetero i någons ögon och homo i någon annans, det är likgiltigt.

I tonåren trodde jag att jag var böj, men andra uppfattade mig ofta som tjej. Många tycks ha lättare att acceptera att man är homosexuell än att man är könsöverskridande på andra sätt. I bögvärlden har feminina killar väldigt låg status och jag var aldrig accepterad. Det var tufft i skolan, att aldrig känna att andra förstod vem man var, att inte ha några ord för att förklara, för sig själv eller andra.

Men attityderna börjar ändras. Jag tror att vi kommer att lära oss att skiljelinjen mellan dom som accepterar heteronormen och oss som slåss mot den är tydligare än uppdelningar i kategorier utifrån kön och sexualitet.